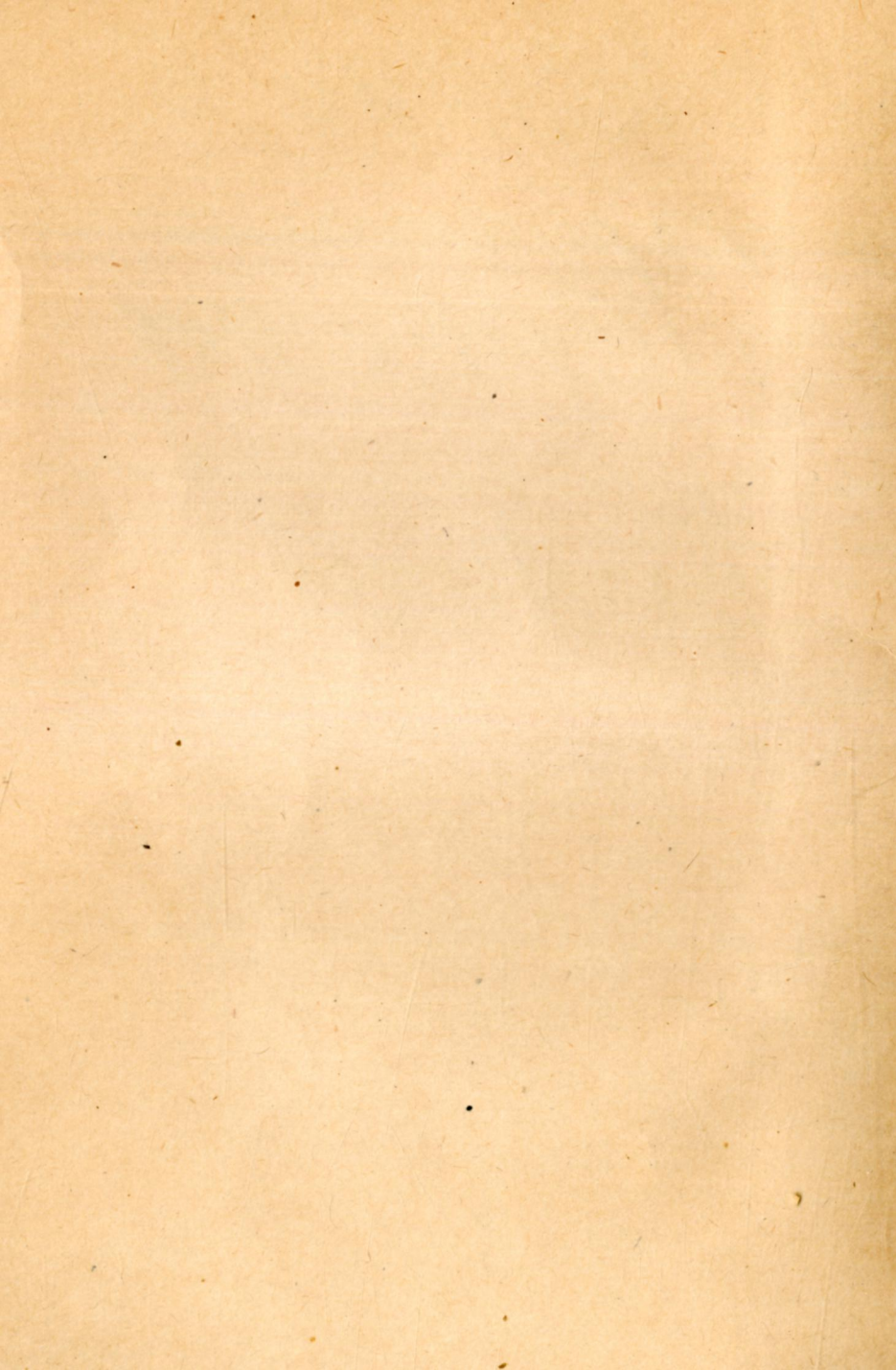

Лепкий, Б.

Червона

Калина

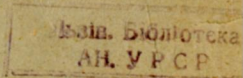
2004

Вісник

ВОЕННА ЧИТАНКА.
Ч. 2.

„ЧЕРВОНА КАЛИНА“

ПРИСВЯТА
УКРАЇНСЬКИМ СҀУЧОВИМ
СТРІЛЬЦЯМ

Видавництво українського народнього учительства.

Відень, 1915.

100

100

100

Вітання

ВОЄННА ЧИТАНКА.
Ч. 2.

„ЧЕРВОНА КАЛИНА“

ЗБІРКА

ПРИСВЯЧЕНА

УКРАЇНСЬКИМ СІЧОВИМ СТРІЛЬЦЯМ

зложив БОГДАН ЛЕПКИЙ

ІЛЮСТРУВАЛА ОЛЕНА КУЛЬЧИЦЬКА

Віддано у к. 1915.

КНИГОЗБІРНЯ
„СТУДІОН“
у Львові

Книжковий фонд
Львівської міської ради

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО УЧИТЕЛЬСТВА

ВІДЕНЬ 1915.

Ш5(2-Уу)5-6я43

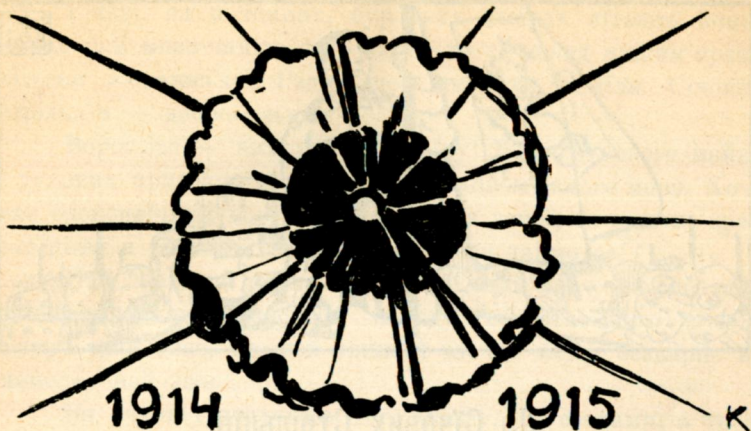
79.614

ЛНБ ім. В. Стефаника
АН України
168315

~~Львівська державна
наукова бібліотека~~
№ ~~3532~~

З ДРУКАРНІ АД. ГОЛЬЦГВАЗЕНА У ВІДНІ.

ЧЕРВОНА КАЛИНА
 пісня січових стрільців.

Фзів. Бібліотека
 АН. УРСР

Музична партитура з українськими ліричними текстами:

Сей у полі чер-во-на ка-ли-на
 по-хи-ли-ли єв, го-гоє на-ша сла-ва Укра
 ї-на за-мури-ла єв. А ми ту-ю
 чер-во-ну ка-ли-ну ту-жі-ме-мо.
 а ми на-му сла-ву Укра-ї-ну сей сей
 роз-ве-се-ти-мо.

До Січових Стрільців.

Кінчила ся довга, гнітуха, невиносимо тяжка тишина перед бурею.

Численні, буйні хмари, що довгий час не давали нам спокою, збили ся тепер в одну велику, темну лаву, яка наступала звільна, але невпинно в тім несвідомім тупім розгоні, котрому немає вороття.

Над зеленими, рясним овочем покритими садами, над нивами, повними небувалого урожаю, над хатами, в котрих гостила нова, добра надія, повисло марево нещастя — тяжкого, великого и глибокого, мов море. Ріки мутно течуть, порохи поля прикривають, земля стогонить . . .

Щез останній клопоть синього неба, невідгадана темінь світ заступила.

Даром вшиваєш свої очи в темряву, бачиш одно: надходить небувала туча; даром ухо посилавш на звіди — чуєш одно: підземний, зловіщий гук, рев страшних, довго здержуваних сил, котрі ось-ось розсадять греблю культури і піchnуть дике діло руїни. Щось грізного, довго сподіваного а невимомлимого, щось, чого ми ждали й бояли ся, кликали й здержували, бажали й ненавиділи, явить ся за хвилину перед нашими оторошілими очима у всій кривавій, осліплюючій величі.

Ще хвиля, ще хвилинка . . .

І тоді, як в темних, бурливих хмарах літають понад морем білі меві-чайки, так розлетіли ся понад нашим краєм відозви Української Ради, щоб творити відділи Січових стрільців — добровольців.

Ворог іде — виходить на стрічу! Боронить свого майна і духових придбань народу перед заливом дикого моря. Хоче нас споконвічний ворог змести з лиця землі, хоче наш край затопити в потоках сліз і крові — не даймо ся!

Най знає, що не на мерців іде, най знає, що по найбільші скарби нещасного народу святотатською рукою сягнув, най знає, що сей тяжкий злочин йому безкарно не мине — най знає!

Ви вчули і послухали того зазиву. Не сотками, а тисячами злетіли ся з усіх сторін краю, в одну фалягу на все готових, неустрашимих, і дасть Біг, непобідимих лицарів святої народньої справи.

Та не всім вам припала тая честь: остати й витривати при тім великім ділі. Не ваша вина... Історія прийме намір за вчинок — побачите!

Від тої незабутньої хвилини минуло багато — багато тяжких і як вічність довгих днів.

Пожовкло листе на зеленім дубі й осипало ся, поникла степова трава і перетліла, впав білий сніг на червоні поля і розтопив ся, ледом стяли ся і окервавленою водою наново розлились наші гірські потоки — а вас нема!

І знова свіжа яр наспіла і знова на землі, дорогим погноєм справлений, нові, пахучі квіти зацвили і знова заспівали пташки і зашуміли вітри з далеких, далеких сторін — а вас нема!

В боях стоїте невгнуті.

Дивив ся на вас Довбуш із своїх зачарованих комор і кивав головою. Король Гуцул посеред гуку громів і реву гармат благословив вас з Сокільського [верха своєю скамянілою правицею; старі козацькі могили, розсіяні по широких степах, мов зорі по небі, збігали ся в глуху осінню ніч і шепотом розказували одна другій велику повість про ваші

бої, зусилля і змагання, а дніпрові пороги якже жадібно ловили кожний відгук вистрілу з ваших рушниць, і кожний приказ ваших провідників, і кожний ваш зойк і кожний передсмертний стон, щоб влучити їх до тої великої пісні-думи, котру шумів колись Дніро нашим козацьким предкам, а котрою леліятиме наших свобідних нащадків.

Тисячі серць, від котрих відірвали ся ви в благороднім лицарськім пориві, тисячі серць окервавлених болем розлуки, кривою недолю, страхіттями війни по сто разів на добу зривали ся й летіли вам на стрічу, і по сто разів у ніч духи наших предків (безчисленними товпицями збирали ся довкола вас там, по тих кєрвавих полях, щоб приглядати ся вашій славній роботі. А ви — за гуком гармат і за блиском куль, за нуждами і невгодами вояцького життя навіть не запримітили їх, не бачили, не чули.

Били ся і гинули без зайвого шуму і лишнього ефекту, як на борців пристало. — Честь вам за се!

Честь, — бо хібаж нас стати на дяку?

Ви потухаючу ватру предківської слави розярили і роздухали наново коштом власного життя.

Гинули, щоб Вона не вмерла.

Ви народови, що славу хотів за вигоду проміняти, мечем блиснули перед очи, щоб пригадав собі, яких батьків діти.

Ви наш державний прапор, столочений копитами наїздника і оплюгавлений слиною перевертня, підняли з велелюдного шляху, випрали у власній крові, освятили жертвою і заткнули на шпильх ідеалу, щоб бачили його свої і чужі, далеко і далеко!

Ви цілому світови дали доказ, що там, де рішаєть ся доля культури, Україна не стоїть з заложеними руками, що в боротьбі о визвіл народів є вона не видцем посторонним, а союзником вірним, готовим бити ся до останньої каплі крові, як били ся хоробрі наші предки, обороняючи Европу перед заливом монгольського моря.

Ви нікчемному ворогови, що клеветою поганив нас перед світом, дали відповідь великого народу, гідну відповідь

гарним ділом на погане слово. Ви надію, що відходила від нас, завернули з калинового моста, бо наша справа не пропала і не пропаде ніколи, поки наша широка земля родить таких буйних синів, як ви.

Честь вам за се! . . .

Що буде завтра — не знаю. Але в будучности бачу, як на перше весняне свято хороводи наших дівчат ідуть з вінками зеленої рути і синіх незабудків до самотних стрілецьких могил, як в наших кидрових хатах поміж святими образами висять ваші пощерблені шаблі, як молоді мами учать своїх маленьких дітей разом з першою молитвою вимовляти імена ваші, і як батьки, з пошаною показуючи на вас, говорять до синів: „Дивіть ся, то останні борці за волю України!“

Чи хочете ще більшої дяки?

Богдан Лепкий.

До молоді.

На вас, завзяті юнаки,
Борці за щастя України,
Кладу найкрасші думки,
Мої сподівання єдині.

В вас молода ще грає кров,
У вас в думках не має бруду,
Палає в серці ще любов
До обездоленого люду.

Не занежайте ви її,
Не розгубіть по світі всеує, —
Нехай вона ваш дух гартує
У чесній, славній боротьбі!

Бо стоголовий людський кат
Лютує, дужчає що днини . . .
Не можна тратити і хвилини,
Поки ще стогне темний брат.

Поки живий, мерщій несіть
Сліпому світиво просвіти,
І в серце, смертю повите,
Живу надію закропіть.

Шануйте рідну його річ,
Назвіть без хитрощів своєю
І розженіте над землею
Ви непрозору, глуду ніч . . .

Хай кат жене, а ви любіть
Свою окрадену родину,
Йї за неї сили до загину
І навіть душу положіть!

М. Старицький.

Пісня.

Наша сотня спочивала в К. Та не довго спочивала. За дванайцять годин мали ми рушити даліше. Розложили огонь і гріли ся. На середині, на колоді, сидів полонений Кубанець. Чудовий молодий козак, з палкими, чорними очима, з вродливим козацьким носом. Наші хлопці засипували його ріжними питаннями.

„А чи знаєте ви, що се Україна?“

— А чому жби я не знав, коли і я Українець — відповів козак.

— А чи любите ви свого царя? — спитав хтось.

— Як хто . . . Ви любите свого, ми свого . . .

— А чому ж головно козаки такі вірні цареві?

— Бо козаки здавна, з діда-прадіда вірні . . . Колись були вони вірні нашій славіній Україні, нині — цареві . . . Колись таксамо били ся і давали життя за кохану Україну, нині — за царя . . . Тепер такий світ . . . А до того несвідомість наших братів, темнота на Україні — головно давнішими „годами“ — цілком змосковщила наших козаків. Та є поміж нами свідомі, що добре знають, чиї вони діти . . . Одначе — на жаль — таких менше, — говорив розгорячившись наш закордонний брат.

— А заспівайте яку гарну нашу українську пісню — просили наші хлопці.

— Добре, заспіваю, браття. — Встав з колоди, подумав, засумував, вдивив ся в далекий простір, а сльози так і покотили ся з його блискучих, [карих очий . . . Здіймив з голови шапку, обтер сльози і гарним тенором, з початку з тиха, відтак щораз сильнійше і знов тихо відспівав безконечно сумну пісоньку:

Видиш, брате мій,
Товаришу мій.
Відлітають сірим шнурком
Журавлі в вирій...

Кличуть — кру, кру, кру.
В чужині умру...
Заки море перелечу —
Крилонька зітру...

Мерехтять в очах
Безконечний шлях...
Гине-гине в сірій мраці
Слід по журавлях...

Чути — кру, кру, кру,
В чужині умру...
Заки море перелечу —
Крилонька зітру...
Крилонька зітру...

Тужна-жалібна пісенька невимовно подобала ся Стрільцям. Один з них попросив, щоби Кубанець вписав дещо до його пам'ятника. Він вписав:

„Храброму, Українському Січовому Стрільцю —
С. Кор... нко“.

— А чому ви плакали співаючи? — спитав хтось цікавіший з гурту.

— Якже не заплакати? Коли лише на вас гляну, то так і заплачу — говорив козак. — Заплачу, бо пригадаю собі, що ви ті молоденькі борці за волю України, ті українські Січові Стрільці, про котрих слава ще перед війною по всій Україні, а навіть по всій Росії лунала... У вас жеж такі серця, така душа як і в мене, як і у прочих свідомих моїх братів... А ми-ж мусимо у себе стріляти!... Та, се війна!... Прийде час — і він вже мабуть недалеко — коли вернеть ся назад славна козаччина і наші козаки будуть знова вірні своїй Україні, як колись були... Та, поки-що мусимо ще терпіти — ждати...

Сі слова „російського“ козака викликали у наших Стрільців величезне вражіння...

За кілька годин сотня рушила дальше, але без козака-Кубанця. Та його слова і дальше кожному з нас лунали у вухах...

„Той час недалекий, але поки-що мусимо терпіти — ждати...“

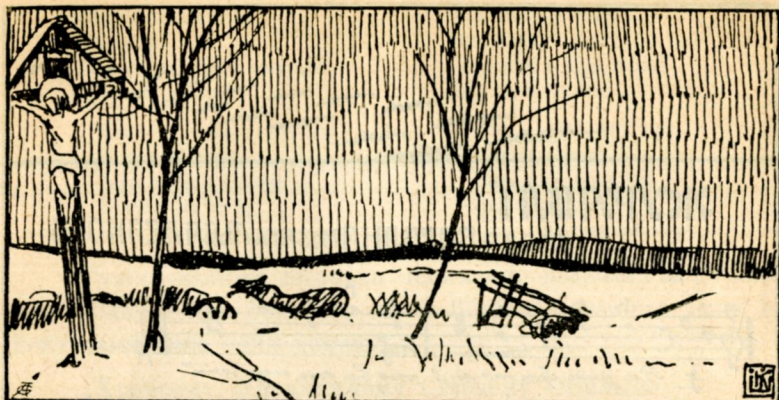
Vágralánka, 1./III. 1915.

А. Ба...к

(Із „Свободи“.)

Завіщаннє.

Друзі, я вже кінчу важку роботу:
Зробив, що зміг: зімліла вже рука . . .
Пора шукати тихого кутка,
Де захистна тиша сділить мою турботу.

Он на отсім горбі мов сестри дві берези
В гірським потоці мують сплети віт.
Там килим трав красить осінний цвіт,
Який зросили вже сердешні наші слези.

Недавно там спочив по довгих трудах бою
Наш командант. (Земля йому пером!)
Накрийте нас обох одним ковром,
Нехай земля на-все зєднає нас з собою.

Не жалуйте мене: нажив ся я доволі
І дорого продав своє життя.
Моє імя воскресне з забуття,
Як вдарить грімко дзвін на празник мира й волі.

Та цить! Вже чую зов з тасмвої країни:
Пора мені зійти на другий шлях . . .
Іду до тих, що впали на полях.
А вам послав ся шлях на ниви України.

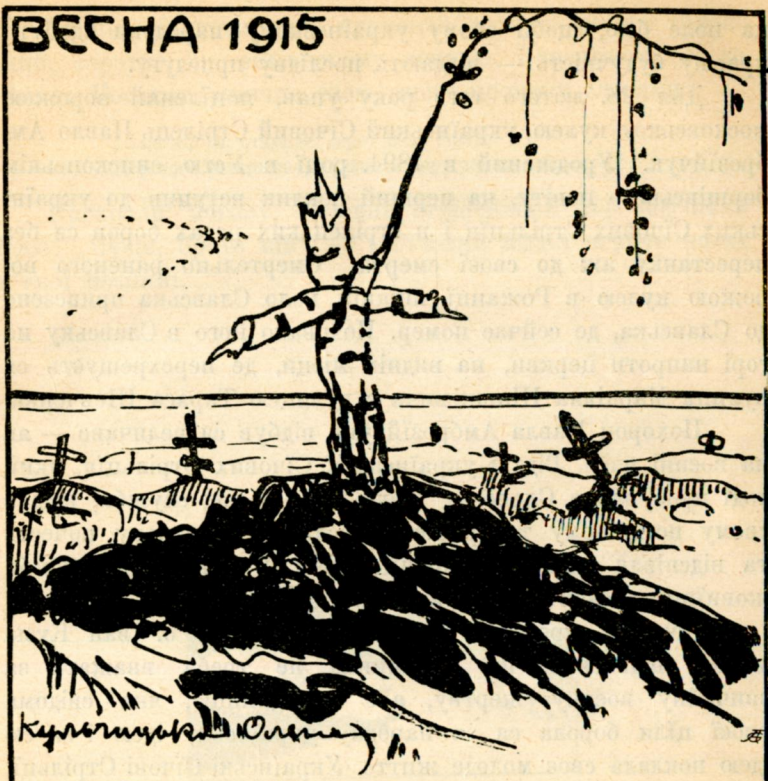
Відень, лютий 1915.

Петро Карманський.

(З „Вістника Союзу визволення України“.)

ВЕСНА 1915

Похорон стрільця.

За горами гори, хмарами повиті,
Засіяні горем, кровію полаті.

Довкруги гори, покриті непроглядним білим простиралом, увінчані темним лісом чатинним. На дворі сніжна курява, недалеко чути сильний гуркіт гармат і тараккане машинових крісів, а в долині над рікою Славкою в селі Славську в Скільщині, над самою боєвою лінією, чути похоронний спів. Се українські Січові Стрільці своему товаришеви, який доси ділив з ними радість і смуток та всі невгоди, що їх зазнав жовнір на війні, товаришеви, який добровільно разом з ними пішов

на поле бою, щоби своєму українському народови здобути красшу будучність — віддають послідну прислугу.

Дня 28. лютого сего року упав, поцілений ворожою московською кулею, український Січовий Стрелець Павло Амброзійчук. Уроджений в 1894. році в Устю єпископськїм борщівського повіту, на перший поклик вступив до українських Січових Стрільців і в стрілецьких рядах боров ся без перестанку аж до своєї смерти. Смертельно раненого ворожою кулею в Рожанці нижній коло Славська привезено до Славська, де сейчас помер. Поховано його в Славську на горі напроти церкви, на виднім місци, де перехрещуєть ся вулиця Маркіяна Шашкевича з вулицею Тараса Шевченка.

Похорон Павла Амброзійчука відбув ся величаво — як на воєнні часи. Відділ українських Січових Стрільців, який тоді пробував в Славську і був вільний від служби, віддав своєму погибшому товаришеви послідну стрілецьку почессть та відспівав похоронні пісні. Були і вільні від служби жовніри та славчанські Верховинці.

Перший промовив парох з Лавочного о. Іван Кузьмович, підносячи, що покійника не треба вважати за звичайну воєнну жертву, але за одиницю, яка свідомо своєї ціли боролася за народну українську ідею і за сю ідею поклала своє молоде життє. Українські Січові Стрільці, втративши хороброго товариша, понесли жертву — та се жертва потрібна, якої в війні не дасть ся оминути.

Іменем стрілецької старшини попрощав покійного Павла Амброзійчука горячими словами начальний командант українських Січових Стрільців Гриць Косак. „Не є се перша жертва — говорив він — яку приходить ся в теперішній кривавій війні понести українській стрілецькій організації, однак дай Боже, щоби сї жертви принесли нам бажану волю. Покійник був одним з перших. Для него не було задачі, якої він не міг би сповнити. Він погіб геройською смертю за велику справу, а його могила нагадувати ме все, що в ній спочиває український Стрелець-герой і захочувати ме кожного до боротьби за народні права.“

Вкінці від товаришів промовив сотник Дмитро Вітовський, коротко, по військовому звичаю, і звертаючи ся до отамана Косака, закінчив свою гарну промову словами:

„Благослови, отамане, серед села стати,
Дорогого товариша-Стрільця в сиру землю поховати.“

Насипали могилу, Січовий стрілецький хор відспівав пісню: „Чуєш, брате мій“ — і Січовий відділ вернув назад на свої позиції.

Богато упало великих борців.

Богато упало великих борців
На полі тяжкої борби о свободу,
Без слави і пишних, блискучих вінців,
Неначе не було на світі їх зроду.

Богато вже крові повсюди лилось
Укупі з гіркими, дрібними сльозами,
Богато і горя зазнать довелось
І гнити в нелюдській неволі літами.

Та прийде той певний, сподіваний час:
Не буде насильства й тиранів жстоких
І народи вчують святий правди глас
І вийдуть на волю із тюрем глибоких.

Тоді помянуть всіх погибших в бою
І славою вкриють на вічні роки
Усіх, що спасали вітчину свою,
Що перші були і борці і пророки . . .

О. Коваленко.

Ясениця горіла . . .

I.

Ясениця Сільна горіла . . .

Ворог подав ся по три-
дневній завзятій боротьбі назад
і своїм варварським звичаєм па-
лив села . . .

Село горіло . . .

Але не чути гамору, голо-
сїнь, зойку . . .

І не чути трубки сокільської
сторожі огневої . . . І не чути реву
худоби, брехання собак . . .

Село горіло . . .

Супокійно горіло . . . тихо,
супокійно горіло . . .

* * *

Яць Олексівський стояв у
стїп гори Кобили.

Перед ним просторї долини,
перед ним горіючі села, перед
ним горіюче його село, Ясениця
Сільна . . .

Львівська державна
наукова бібліотека

№

3832

— 17

ЛНБ ім. В. Стефаника
АН України

168315

Стояв сумно задуманий . . . От, от горить церков
свята . . .

От, от горить школа ім. Тараса Шевченка, величавий
будинок, гордість і слава Ясеничан . . .

От, от, вже палахкотить крамниця, читальня „Про-
світи“, шпихлїр громадський . . .

Йому серце рвалося на куенї . . .

Довголітний сердечний труд, довголітна його праця,
його і других свідомих громадян праця . . .

Усе горіло . . .

Усе добро горіло . . .

* * *

Обтирав сльози спрацьованими руками . . .

Раз ще глянув на своє село рідне, у котрому так гірко
трудив ся для своїх братів, глянув на обійсте своє, що вже
спопеліло, підніс невеличкий клунок, спрямував дальше
в гору і шепотїв тихенько: „Се за волю твою святу, мій бід-
ний український Народе“ . . .

II.

Йшов дальше . . .

Що крок надibuвав слїди бою . . .

От порита гранатами земляца . . .

От торністер . . . тут калюжа крови . . . там кріс . . .
тут набої . . . там знов калюжа крови . . .

Дійшов до вершка гори Кобили . . .

Йому зморозило серце . . .

Ось один труп, ось другий . . . третій . . .

Ось знов труп . . .

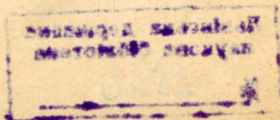
Стояв наче без тямки.

Такий страх, такий дикий страх обвіяв його душу . . .

Переміг себе . . .

Наблизив ся до трупів.

Ось лежить молоденький вояк . . . на грудях кровця
закипіла . . .

Його мертво молоденьке лице таке супокійне, таке по-гідне . . .

Так вмирають лише молоді герої . . .

Ось другий, і сей молоденький, ось третій . . .

А ось . . . Боже . . . Боже . . . ось, ось . . . се син його, се син . . . його розрада . . . його надія . . . се рідний син його Гринько — український Січовий Стрілець . . .

* * *

Копав могилу . . .

Спрацьованими руками копав могилу . . .

Ген, ген на високій горі, копав Січовим Стрільцям могилу . . .

Копав синові своєму, одинакови могилу . . .

* * *

Такий сердечний, такий болісний плач, ген, ген на горі, на свіжій могилі . . .

Так гірко, так гіренько ридає батько-селянин на гробі свого сина . . .

„. . . Соколе ясний . . . синові єдиний . . . одного я тебе мав, одного-одніського, і в школу тебе давав, і вчив я тебе, не для себе, не для свого добра . . . я вчив тебе у хосен народа бідного мого . . .“

І такий зойк, такий болісний зойк . . . такий пекольний біль у хлопських грудях . . .

* * *

На свіжій могилі молив ся старий батько . . .

Душа його успокоювалась . . .

Притулив ся ще раз до рідної землі, що сина його прикрила, і цілуючи землю, шепотів через сльози: „Се за волю твою святу, мій бідний український Народе...“

Карпати, 29. XI. 1914.

Море пожовклого листа,
Повінь зівялих квіток.
Бачу, а може лиш снить ся
Тихий, цвинтарний куток.

В мраці сіріє могила,
Хрест на могилі скрипить,
Біля хреста моя мила;
Клякла і молить ся . . . цить!

Богдан Лепкий.

Чи чуєш, як в безвістях грають
Затоплені сурми і дзвони?
Псалом покаяння співають
Минулих років міліони.

Чи чуєш ті зойки підземні,
Зловіщі ридання і стони?
То родять ся в челюстях долі
Грядучих років міліони.

Богдан Лепкий.

Добровольці.

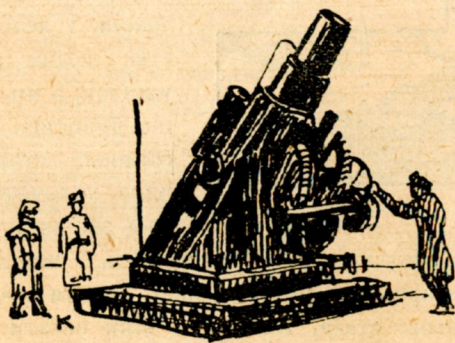
До одного полку вступили всі місцеві студенти і молоді інтелігенти.

Вони обвіяні подихом воєнної лірики. Се вже молоді мужі і вони мають уже першу свідомість сього, що мусять бути героями.

Розуміють вони вже ту велику небезпеку, яка грозить рідній країні; розуміють, що мусять побідити, коли хотять захистити те, що найдорожше їм: національну культуру, свободу рідної країни.

Знають вони вже чимало про гореч, яка лежить у примусі смерти, а уява їх заздалегідь подалась на зустріч їй — смерті. Вона очистила їх душі, а зроджене перед віками лицарське й поетичне розумінне смерти за рідний край віджило в них — до нового життя.

(Із „Frankfurter Zeitung“.)

Під Великдень на чужині.

Крізь шуми крівавих рік, крізь невгаваючий рев гармат чую, як там, десь далеко, у нас, заграли великодні дзвони, як священник тричі підняв святий хрест у гору і тричі промовив важке, довго-дожидане слово: „Христос Воскрес“.

Чую, як з тисяч грудей вихопився один великий стон, один червоний крик, один підземний зойк: і нам належить ся життє!

Ріки скинули з себе ледяні окуви, і вільно плывуть у Чорне море, а ми малиб в залізних окувах неволі ходити до суду-віку?

Дерева соками новими набреніли і на рано у зелене листє вберуться, а ми малиб в жebraчому лахміттю на суді народів стати?

Земля відкрила своє родюче лоно, прийняла зерно із спрацьованих долонь і леліє його і зростає людям на хосенний ужиток, а ми малиб і дальше дивитись, як ворог її грішною стопою зневажливо толочить і зерно в свої засіки несе?

Птахи з далеких вириїв вертають і жалібно кричать, побачивши згарища й руїни, а наші браття-провідники, журавлі народного стада, малиб на віки остати ся в Сибірі, в мертвецьки-зимних краях?

Христе, Ти муки приняв за нас грішних і на дереві сорому повис і на третій день во славі великій воскрес, а наші сини, батьки і браття малиб намарне терпіти і конати?

Намарне малаб лити ся горяча людська кров, намарне ціла країна малаб стогнати, мов одна велика Голгофта?

„Як ісчезає дим — най счезнуть, як тає віск від лиця огня“ — так най пропадуть на віки і віки вороги народнього воскресення!

— — — — —

Чую, як там далеко, по-над ріками, що червоно течуть, по-над полями, що чорним смутком сумують, по-над шибеницями, що тяжким докором скриплять, по-над розритими гробами наших батьків звенять і грають великодні дзвони.

Бодан Лепкий.

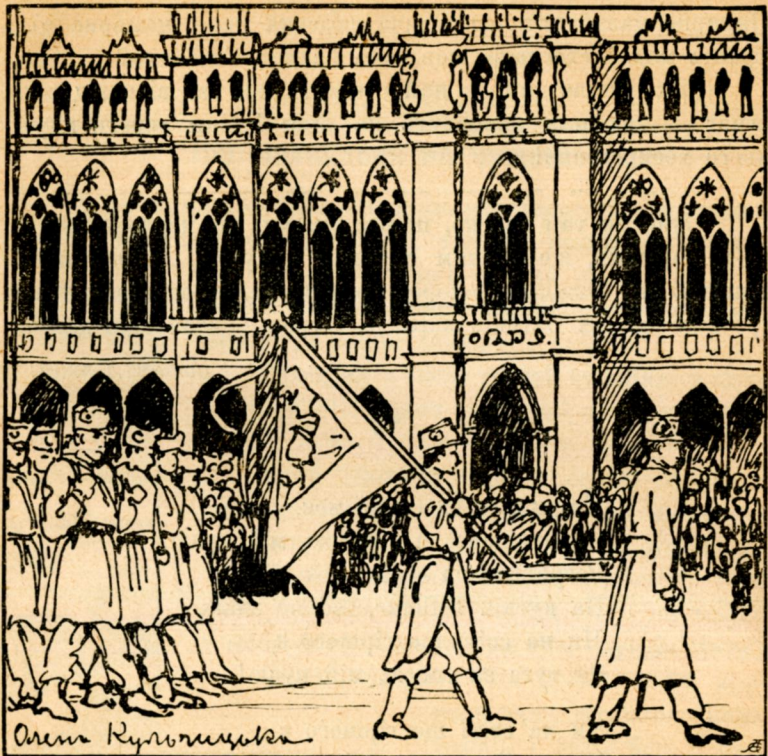

Розривало ся серце моє,
Як прощавсь я з тобою, мій краю!
Розривало ся серце моє
На куски. І Бігме, що не знаю,
Чи на світі що гіршого є,
Як туга за тобою, мій краю!

Чи на світі що гіршого є
Понад біль, коли тріскають струни,
Ті, що серце вязали твоє
Від дитини малої до труни
З всім, що рідне, кохане, своє?
Чи на світі що гіршого є,
Коли рвуть ся сердечнії струни?

Бодан Лепкий.

Присяга українських Січових Стрільців у Відні.

Велика, готицька саля віденського ратуша прибрана синьо- і чорно-жовтими та біло-чорно-червоними хоругвами, умаєна пальмами й олександрями, освічена ряеними павуками. Мальовані вікна мерехтять опалевим світлом зимового поранка.

На високій вежі вибила дев'ята година. Народ починає напливати поважною, мовчливою филою. Пані, священники, молодіж, почетна сторожа з синьо-жовтими відзнаками. Стільки Українців не бачила тая саля ніколи!

Вдарило $\frac{1}{4}$ на десяту. Задудніли кам'яні плити і рішучим, вояцьким кроком увійшла віденська, запаєна сотня

українських Січових Стрільців під проводом д-ра Гірняка. За ними йде відділ віденського стрілецького корпусу з хоругвою й оркестрою.

Представники наших послів з д-ром Костем Левицьким на чолі і делегати міністерства війни займають почетні місця.

Віденський гр.-кт. парох о. мітрат Жук починає правити службу Божу. Співає віденський український хор під управою о. професора Туркевича. Поважно і святочно гомонить наша церковна пісня між склепіннями віденської ратушевої салі. Де і в яку виїмкову пору заблудила вона? Аж ту, в ті високі мури прийшла, щоб поблагословити своїх лицарів-добровольців на бої за волю України.

По службі Божій промовляє о. совітник Лежогубський. „Маєте зложити присягу, що життє своє віддасте вітчині — і додержите присяги. Виж нащадки тих лицарів-побідників, що нераз своїми грудьми боронили слави і волі. Ви сини того народа, що не знає иншого володаря, крім Франц Йосифа I. — сини Тирольтців сходу. Ідїть у бій за свою волю, за Україну. Бог Отець нехай вас хоронить, Пресвята Дїва Марія омофором нехай вас криє, архистратиг Михаїл нехай вас веде до боротьби за народ, за цїсаря, за вітчину.“

„Сотня в ліво глянь!“ — кличе сотник і хоругов віденського *Deutschmeister-Schützenkorps*-у переходить попри сотню українських Стрільців.

Др. Томашівський' проводить присягу. Святу, велику присягу. Слухайте її ви всі, що на наш народ дивили ся з призирством і крім нікчемної клевети, крім злобного наміру не носили для нього більш ніщо за пазухою, слухайте, бо отсе сини того народу дають вам відповідь прилюдну.

Музика грає поважну арию Гайденового имну „Боже буди покровитель“. Боже буди покровитель нашому цїсареві, нашому безталанному красви, нашій чистій і святій народній справі!

Генерал Радичевич говорить іменем міністерства війни і кінчить коротку, палку промову викликом на здоровлє нашого Монарха.

— Най жие! Най жие! Многая літа!

Хоругов хилить ся в діл.

Забирає слово президент Головної Української Ради др. Кость Левицький.

„Ідете до бою під нинішну велику хвилю, щоби постояти за велику нашу справу. Не виражає вас ні рідна мати, ні батько, а виражає вас українська громада, яку судьба виперла з рідною краю. Шлемо вас бороти ся, добувати слави, народ наш визволяти . . . Нехай замовкне голос злобної клевети. Наші добровольці спішать до боротьби з непримиримим, відвічним ворогом України, з невмолимим ворогом Австрії. Поруч австрійських військ, поруч німецької союзної армії, ідуть у бій українські Січові Стрільці“.

По д-рі Левицьким говорить голова Боевої Управи др. Кирило Трильовський. Зразу дякує по німецьки представникам військових властей, а дальше кінчить по українськи. „Працаю вас, молоді Товариші, іменем Української Боевої Управи. Ви не співаєте лише, „душу, тіло ми положим за нашу свободу“ — але вказуєте ділом, як треба ті слова розуміти. Йдете до бою за волю українського народу. Ще не вмерла Україна!“

Саля підхоплює останні слова і бадьорі звуки гомонять голосно в гордих просторах віденської Volkshall-i. Німці не розуміють слів, але відчують душею, що народ, котрий в такі тяжкі часи спроміг ся на таку велику, щирю й добровільну жертву, котрий молодіж свою з власної, вільної і непримушеної волі шле на тяжкі карпатські бої, справді не вмере й не поляже.

На кінци говорить щиро і різкс від душі, як на справнього вояка пристало, сотник Дмитро Вітовський:

„Дорогі Товариші! Приношу вам привіт з Карпатів, привіт від тих, що пишуть історію української долі своєю кровю. Приношу вам привіт від ваших попалених сіл, від прибитих батьків, від заплаканих сеестер. Спішіть у бій!“

„Покинь, Товаришу, усе! Забудь усе. Не оглядай ся по-за себе. Не ставляй ніяких условин. Не роби ніякої

угоди. Чекає тебе труд, грозить тобі голод, чигає на тебе смерть. Але ступай смілим кроком, бо кличе тебе вітчизна, кличе тебе Україна. На твоїм прапорі слова: „Смерть або воля“.

„Ви йдете як запасна сотня. Маєте скріпити сили товаришів, що борються вже з ворогом. Маєте виповнити порожні місця, які куля вирвала. Дорівняйте своїм товаришам. Перевишіть їх! Ляжете від кулі, або вернете побідниками“.

„Отче, благаю Тя“ — співав хор, немов справді благаючи Всевишнього, щоб усі слова і усі бажання бесідників того великого свята сповнилися, щоб наші Стрільці вернули до своїх рідних хат осяєні славою, загартовані борбою, щасливі почуттям, що сповнили свій святий обов'язок, що визволили вітчизну — Україну.

Бажає їм того також поручник Deutschmeister-ів, котрий промовив гарною українською мовою. Присутні виходять з салі і стають збитою лавою по обох боках високих сходів віденського ратуша. Серединою ступає Січова сотня. Хорунжий несе синьо-жовтий прапор. Голосне „славно“ лунає поміж кольонами величавої будівлі. На Стрільців сиплять ся квіти.

З верху високої вежі глядить на них зелізнй лицар, а там дальше старинний Стефан і кам'яні статуї і великий Бург.

„Ходом руш!“ — кличе сотник Гірняк і сотня витягненим кроком переходить попри Бовву Управу і попри представників міністерства війни. Синьо-жовтий прапор на переді.

Відходять все дальше і дальше. Починає падати сніг. Дрібний і білий. Зникли . . . Немов сховали ся між скелями білих карпатських верхів . . .

Б. Л.

Два Стрільці.

Присвята Іванови Чмолі.

Стрільці два вертали із стежі нічної
В село до своєї квартири.
Якраз зійшло сонце із сторони тої,
В котру то вони доходили.

Поглянь лишень, брате! До сонця ідемо! —
Один стрілець каже, а другий:
„Гей, довго вже йдемо. Колиж наженемо?
Вже йти далі годі з натуги.

— Ти, брате, про бій наш? Нічого, кинь журу!
Щоб волю добути, багато
Часу, труду треба; а скільки упадеш,
І скільки знов встанеш, не знати . . .

Гей друже! Та тяжко лишень се подумать:
Вже тільки ми бем ся і бем ся!
Назад уступаєм, край рідний лишаєм,
Й побіди ніяк не діждем ся . . .

А вісти-гадюки нові сиплять муки:
Товариш там впав в лютім бою,
Рови там лишили, а там чету збили,
Четар, мій товариш, в неволі.

— Се правда, погано. Та плакати не стану
Й надії держати ся мушу.
Хоч та журба-горе, глибока мов море
Й у мене теж торгає душу.

А той: — Та вже, звісно, відспівана пісня.
І всім нам судилась могила.
Та в мене родина, та в мене й дівчина,
Без них — тут — вмирати — не сила . . .

— Ах, що там родина?! При чім тут дівчина?
Знай: вище призначення долі
У груди я маю, його заховаю:
Мій край, рідний край у неволі!

Мій голубе-брате! Як му умирати,
Прохаю тебе в сю хвилину:
Моє мертве тіло візьми звідси біле,
У рідній землі хай спочину . . .

І почесний хрест мій на ленті червоній
При серцю на грудях положиш,
А в руки рушницю, дружину-сестрицю,
Багнет побіч мене ти вложиш.

Так му я лежати і позір давати, —
Усе ще стрілець, навіть в гробі.
Як прийде час встати і ревом гармати
Він дасть мені знати о собі.

На гріб пушки в'їдуть — заграва побіди —
З багнетів круг блисне; мушкети
Враз всі заговорять, я встану при зброї,
Вкраїні, Вкраїні служити!

Осінь, 1914.

Ом. К—а.

Стрілецький лист.

Від Стрільців сотні Вітовського дістала президія Союзу для Визволу України слідуєчий лист: „Боева лінія в Карпатах, 1./IV. 1915. Нині Страстний Четвер. Замість бажання веселих Свят шлемо усїм Вам, що в Союзі працюєте, сердечний привіт і щире признанне за Вашу велику і важну діяльність. Серед загальної катастрофи, пригноблення і зневіри, зуміли Ви високо піднести національний прапор і Ви одні держите його певною й міцною рукою досі. Може мило Вам буде дізнати ся, що Ви не самотні в своїх змаганнях, що і ми не тільки жовніри, але і будучі горожане Вільної Самостійної України. Велика історична ідея перестала бути для нас лише переконанням, вона вросла в характер і душі наші, перейшла в діло, стала основним нервом життя нашого. Ми знаємо, за що ідемо на труди і бої, за що лишаємо могилу за собою по своїх і чужих горах. Ми свідомі цілі нашої на будуче і доріг, що ними йтимемо в життю своїому. У нас давно кристалізуєть ся те, що Ви сказали в статтях: „Перед новими завданнями“ і „Думки про демократію“. Ми свідомі сього, що від нас залежить, чи теперішнє покоління запишеть ся золотою картою в нашій історії, чи скажуть про нього, що жило в велику пору, та заспало її. Богато ми перейшли, пережили. Були у нас хвилі глибокої зневіри і песимізму, коли здавало ся, що вже все пропало, а в знесиленій і втомленій душі лиш жаль і нудь остали і мука болюча. Гей, як би Ви знали. Та се минуло. Не ті ми стрільці, що з початку були. Ми змужніли, загартували ся, набрали залізної впертости. Витворюєть ся у нас щось з давнього козацтва. Поезія крови і могил товаришів наших, що полягли в горах високих, в лісах смерекових. Поезія смерти

і боїв і слави. Уміємо глядіти спокійно смерти в очи. Про життє байдуже, бо знаємо, що посів крови ніколи не гине. Ідея, що їй у жертву кров пролита і життє віддано, ніколи не вмірає і з історичною конечністю мусить побідити. Ні крихітки у нас песимізму. Віримо, що хоч би ворог все до тла знищив, а остала лиш могила Шевченка і огненне Франкове пророцтво — то ще ніщо не пропало. З тою вірою стали Ви на чолі недолею побитого народу, з тою вірою ми стаємо при Вашім боці. Ваша праця а наша кров під сю хвилю будуть угольним каменем і цементом тої основи, що на ній опреть ся будуча праця і перебудова національного організму. Ви ведіте, а з нас, хто жив буде, дасть Вам свою молоду, буйну силу, рішучу, різку і гостру як бритва, міцну і незломну як сталь, дасть Вам жилаві, взвичасні до праці тверді руки і думку ясну та розумну“.

An das ukrainische Volk!

O Volk, voll seltsam schöner Poesie,
Voll trauter Liebe und voll Tapferkeit;
Jahrhunderte hindurch erschien dir nie
Das, was allein den Menschen adelt: Freiheit!

Und doch schlägt auch in dir ein braves Herz,
Voll Lebensglut, der schönsten Zukunft wert;
Drum sei getrost, bezwinde deinen Schmerz,
Der wahrlich dich, mein edles Volk, nur ehrt!

O, schau empor zum Morgensonnenlicht,
An dessen Strahl die Hoffnung neu sich zündet;
Die Muttersprache lebt, die Kette bricht,
Die deine Würde, deine Freiheit bindet!

Kassel, 1914.

August Gotthard.

An das deutsche Volk!

O Volk! voll edler Tugenden,
Voll frommer Tugend, voll der
Tugend, die dich erhebt, die dich
Das was allein den Menschen wehrt, die Welt!
Und doch schließt auch in dir ein gutes Herz,
Voll Tugend, voll der Tugend, die dich
Denn es ist die Tugend, die dich
Der Tugend, die dich, die dich,
O edler, edler, edler, edler,
An das deutsche Volk, die Tugend, die dich,
Die Tugend, die dich, die dich,
Die Tugend, die dich, die dich,
Die Tugend, die dich, die dich,

З М І С Т.

	Сторона
Червона калина — пісня із нотами	3
Богдан Лепкий: До Січових Стрільців	4
М. Старицький: До молоді	8
А. Б—к: Пісня	9
Журавлі, пісня із нотами	11
П. Карманський: Завіщання	12
Похорон Стрільця	13
О. Коваленко: Богато упало борців	16
Ясениця горіла	17
Б. Лепкий: Море пожовклого листя	20
Б. Лепкий: Чи чуєш?	20
Добровольці	21
Б. Лепкий: Під Великдень на чужині	22
Б. Лепкий: Розривало ся серце	23
Б. Лепкий: Присяга Укр. Січових Стрільців у Відни	24
О. Грицай: До України	28
Ом. К—а: Два Стрільці	29
Що пишуть Українські Стрільці?	31
A. Gotthard: An das ukrainische Volk!	33

ВОЄННІ ЧИТАНКИ.

Видавництво українського народнього учительства.

Ч. 1. „За Україну“, ілюстрована збірка.

Ціна 30 сот.

Ч. 2. „Червона Калина“, збірка, присвячена „Січовим
Стрільцям“, з малюнками.

Ціна 30 сот.

Ч. 3. Опис рідного краю, з ілюстраціями.

Український Воєнний Музей і Архів

заложений при III. секції української
Просвітно-культурної Ради, збирає
усякі предмети, письма та друки, які лу-
чать ся з війною народів, а передовсім від-
носять ся до подій на нашій території
або виказують участь Українців у війні.
Також всі пам'ятки воєнного життя.

Адреса :

Ukrainisches Kriegsmuseum, Wien VIII.,

Piaristengasse 17, Mezzanin 5.

(70x)

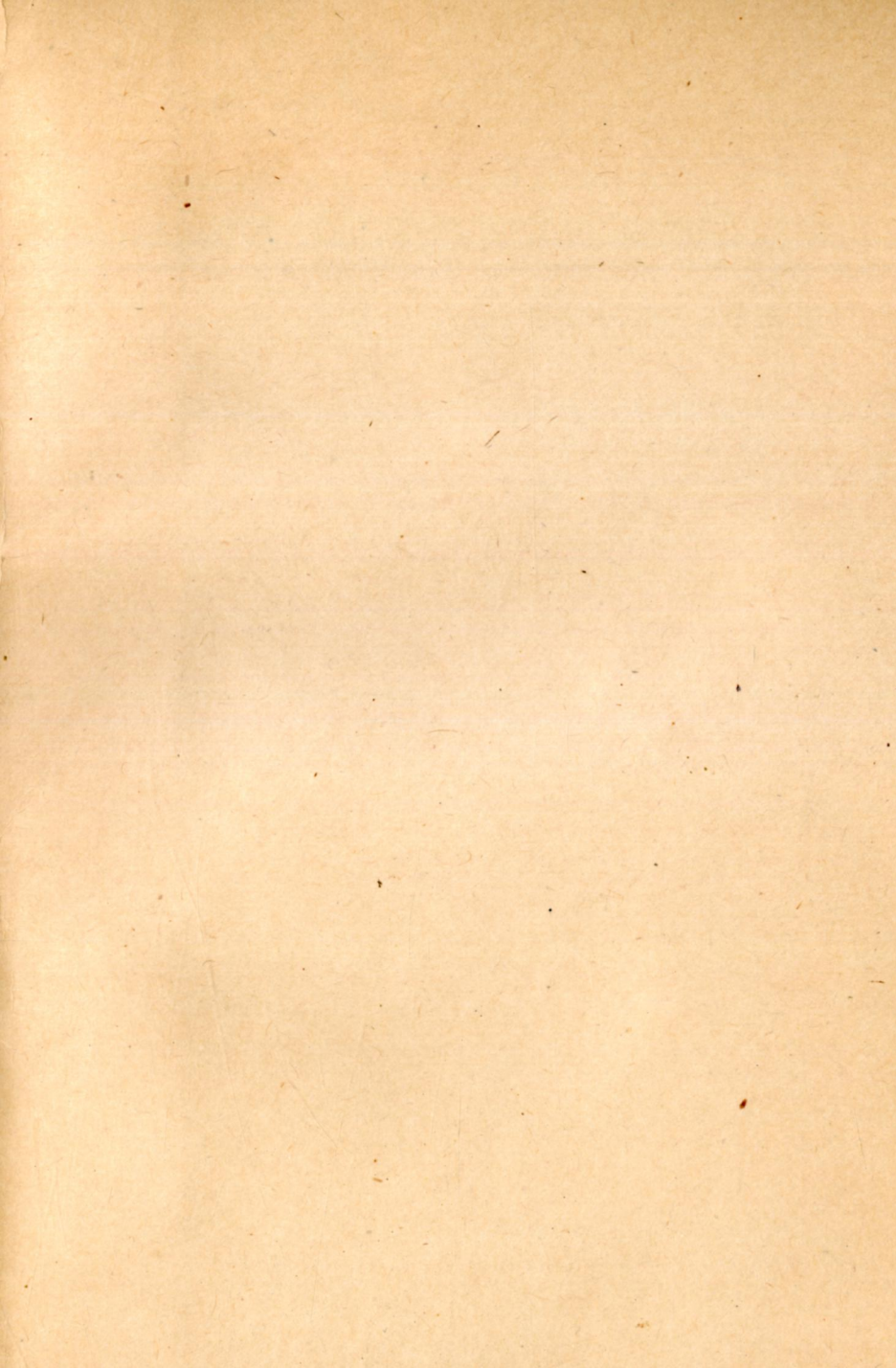
Труд 05 кон
(1986г)

~~3532~~

Vom Preßbureau
des k. u. k. Kriegsministeriums genehmigt.

ЦІНА 30 СОТ.

168315

79.614

Лепкий, Б.

Червона

Калина